

Hallituksen esitys eduskunnalle diplomaattisten edustustojen, konsuliedustustojen tai kansainvälisissä hallitustenvälisissä järjestöissä toimivien edustustojen työntekijöiden perheenjäsenten ansiotyöstä Namibian kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Suomen ja Namibian välisen sopimuksen diplomaattisten edustustojen, konsuliedustustojen tai kansainvälisissä hallitustenvälisissä järjestöissä toimivien edustustojen työntekijöiden perheenjäsenten ansiotyöstä sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Useissa maissa edustustojen henkilökunnan puolisoiden työskentely on periaatteessa mahdollista, mutta työllistymisen edellytyksenä on diplomaattistatuksesta ja immuniteetista luopuminen, ellei työnteon ehdoista tehdä erillistä sopimusta hallitusten välillä. Edellä tarkoitetuissa perhe- ja puolisosopimuksissa säännellään tarkemmin työtä koskevia edellytyksiä, lupamenettelyä ja työtä tekevän perheenjäsenen asemaa. Sopimusten perusteella tehtävän ansiotyön osalta perheenjäsenet ovat vastaanottajavaltion vero- ja sosiaaliturvajärjestelmien alaisia. Työntekoon sovelletaan vastaanottajavaltion kansallista lainsäädäntöä.

Niillä työtä tekevilla perheenjäsenillä ja puolisoilla, joiden työntekoon Suomessa sovelletaan perhe- ja puolisosopimusta, on oikeus työntekijän oleskelulupaan ilman saatavuusharkintaa. Kyse on kuitenkin vain rajallisesta määrästä henkilöitä.

Suomen ja Namibian välinen sopimus tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun jälkimmäinen ilmoitus sopimuksen voimaantulon edellyttämien sisäisten menettelyjen päättämisestä on otettu vastaan. Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta.....	3
1.2 Valmistelu.....	6
2 Sopimuksen tavoitteet.....	7
3 Keskeiset ehdotukset.....	7
4 Esityksen vaikutukset	7
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	7
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	7
4.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset	7
5 Lausuntopalaute.....	8
6 Sopimuksen määräykset ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön	8
7 Voimaantulo	13
8 Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus	13
9 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys	13
9.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus.....	13
9.2 Käsittelyjärjestys.....	13
LAKIEHDOTUS	15
Laki diplomaattisten edustustojen, konsuliedustustojen tai kansainvälisissä hallitustenvälisissä järjestöissä toimivien edustustojen työntekijöiden perheenjäsenien ansiotyöstä Namibian kanssa tehdystä sopimuksesta	15
SOPIMUSTEKSTI	16

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Perhe- ja puolisosopimukset

Kahdenvälisillä sopimuksilla diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston sekä kansainvälisessä järjestössä toimivan edustuston henkilöstön perheenjäsenten ansiotyön tekemisestä, jäljempänä *perhe- ja puolisosopimus*, on tarkoitus helpottaa puolisoitten ja perheenjäsenten työskentelyä asemamaassa ja mahdollistaa työskentely ilman, että heidän tarvitsee luopua diplomaattistatuksestaan niissä tapauksissa, joissa diplomaattistatuksesta luopuminen vastaanottajavaltion noudattaman käytännön mukaan muutoin olisi työskentelyn edellytyksenä. Diplomaattisia suhteita koskevan Wienin yleissopimuksen (SopS 3 ja 4/1970), jäljempänä *Wienin diplomaattisopimus*, ja konsulisuhteita koskevan Wienin yleissopimuksen (SopS 49 ja 50/1980), jäljempänä *Wienin konsulisopimus*, perusteella myönnettävät erioikeudet ja -vapaudet soveltuvat tietyin osin myös diplomaattisten edustustojen henkilöstön talouteen kuuluviin perheenjäseniin.

Wienin diplomaattisopimuksen 37 artikla määrittelee sen, mitä erioikeuksia ja -vapauksia kunkin henkilöstöryhmän perheenjäsenet nauttivat. Diplomaattisen edustajan perheenjäsen on vapaa esimerkiksi vastaanottajavaltion rikosoikeudellisesta tuomiovallasta ja pääsääntöisesti hänet on myös vapautettu vastaanottajavaltion siviilioikeudellisesta ja hallinnollisesta tuomiovallasta, paitsi ansiotyöhön liittyvissä kysymyksissä. Yleisesti katsotaan, että Wienin diplomaattisopimus ei estä diplomaatin tai muun lähetetyn virkamiehen perheenjäsenen työskentelyä asemamaassa, mutta joissakin valtioissa työskentelyn edellytyksenä on niin sanotun perhe- ja puolisosopimuksen tekeminen, jossa säännellään tarkemmin työtä koskevista edellytyksistä, lupamenettelyistä ja työtä tekevän perheenjäsenen asemasta. Sopimusten perusteella tehtävän ansiotyön osalta perheenjäsenet ovat vastaanottajavaltion vero- ja sosiaaliturvajärjestelmien alaisia. Työntekoon sovelletaan vastaanottajavaltion kansallista lainsäädäntöä.

Vaikka perhe- ja puolisosopimukset kattavat määritelmiensä mukaisesti pääsääntöisesti edustustoihin akkreditoitujen henkilöiden puoliset sekä mukana seuraavat alaikäiset tai riippuvaisessa asemassa olevat lapset, sopimuksilla on käytännössä merkitystä lähinnä puolisoitten työskentelymahdollisuuksien kannalta. Sopimukset eivät koske perheenjäseniä, jotka ovat vastaanottajavaltion kansalaisia tai asuvat pysyvästi vastaanottajavaltiossa.

Suomella on voimassa perhe- ja puolisosopimus Kanadan (SopS 12/1989), Iso-Britannian (SopS 24/1990), Amerikan Yhdysvaltojen (SopS 13/1996), Unkarin (SopS 20/2003), Chilen (SopS 85/2005), Serbian (SopS 30 ja 31/2016), Vietnamin (SopS 34 ja 35/2016), Israelin (SopS 40 ja 41/2016), Argentiinan (SopS 56 ja 57/2016), Etelä-Afrikan (SopS 2 ja 3/2018), Kolumbian (SopS 8 ja 9/2019), Perun (SopS 10 ja 11/2019), Intian (SopS 13 ja 14/2019) ja Brasilian (SopS 16 ja 17/2019) kanssa. Sopimukset on tehty vastavuoroisuuden perusteella yleisen luvan antamiseksi edustuston henkilöstön perheenjäsenille, jotta he voisivat tehdä ansiotyötä vastaanottajavaltiossa. Sopimusneuvottelut on saatu päätökseen myös Ukrainan kanssa, mutta sopimusta ei ole vielä allekirjoitettu. Lisäksi sopimusneuvottelut ovat pitkällä Turkin kanssa. Uusimpana on päätetty käynnistää sopimusneuvottelut Malesian kanssa syksyllä 2020.

Kriteereinä sopimuskumppanien valinnassa on pidetty valtion jo tekemää ehdotusta Suomelle neuvottelujen aloittamisesta. Toiseksi on edellytetty, että valtiosopimus on kyseisessä maassa edellytyksenä puolison tai perheenjäsenen diplomaattistatuksen säilyttämisessä asemamaassa

työskennellessään. Kolmanneksi on edellytetty, että Suomella on erityinen intressi saada sopimus aikaiseksi kyseisen maan kanssa huomioiden erityisesti se, että työskentely olisi muutoin mahdollista kyseisessä maassa ja puolisoilla, taikka perheenjäsenillä olisi halukkuutta ja edellytyksiä työskennellä kyseisessä maassa.

Uusien perhe- ja puolisosopimusten tekemiselle on edelleen tarvetta. Useissa maissa edustustojen henkilökunnan puolisoiden työskentely on periaatteessa mahdollista, mutta työllistymisen edellytyksenä on diplomaattitastuksesta ja immuniteetista luopuminen, ellei sopimusta tehdä. Ulkomaanedustustossa työskentelevien puolisoiden työllistyminen on haaste, johon ulkoministeriö pyrkii aktiivisesti vaikuttamaan. Puolison työskentelymahdollisuus ulkomaankierroksen aikana koetaan merkittäväksi kannustimeksi, joka vaikuttaa virkamiehen edellytyksiin siirtyä ulkomaanedustukseen. Perhe- ja puolisosopimusten tekeminen on tehokas tapa edistää puolisoiden työllistymismahdollisuuksia asemamaassa.

Vieraan valtion diplomaattien puolisoiden ja perheenjäsenten työnteko Suomessa

Ulkomaalaisen työskentely Suomessa edellyttää ulkomaalaislain (301/2004) nojalla työntekijän oleskelulupaa (3 § 1 momentin 6 kohta, 70–75 §, 78 §), ellei kyse ole työstä, jota on mahdollista tehdä muulla oleskeluluvalla (77 §) tai ilman oleskelulupaa (79 §). Ansiotyön tekemistä varten myönnettäviä oleskelulupia koskevaa sääntelyä on myös useissa erillislaeissa: laissa kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten (907/2017), laissa kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä (908/2017) sekä laissa kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella (719/2018).

Työntekijän oleskelulupaa koskeva menettely on moniportainen, ja edellyttää toimenpiteitä työntekijältä. Työntekijän oleskelulupaa on haettava, jos työskentely ei ole mahdollista muulla oleskeluluvalla tai ilman oleskelulupaa. Työntekijän oleskelulupaa haettaessa työpaikka on oltava valmiina. Työntekijän oleskelulupa myönnetään pääsääntöisesti yhdelle ammattialalle, jolloin työntekijä voi tehdä useampaa saman alan työtä yhdellä luvalla.

Jos työntekijä tulee Suomeen työskentelemään jossakin ulkomaalaislain 77 §:ssä luetelluista tehtävistä, hän ei tarvitse työntekijän oleskelulupaa, vaan muun oleskeluluvan ansiotyötä varten, joka myönnetään erikseen kuhunkin pykälässä lueteltuun tehtävään. Ulkomaalaislain 77 §:n mukaisia tehtäviä ovat muun muassa erityisasiantuntijan, uskonnollisen tai aatteellisen yhdistyksen työntekijän, urheilijan, valmentajan tai urheilutuomarin työt. Osassa näissä tehtävistä on mahdollisuus työllistyä vain lyhytaikaisesti.

Työnteko on mahdollista kokonaan ilman oleskelulupaa ulkomaalaislain 79 §:ssä luetelluissa tilanteissa. Tällöin työntekijällä on kuitenkin oltava voimassa oleva viisumi, jos henkilö on viisumivollinen tai toisen maan myöntämä Schengen-oleskelulupa, joka mahdollistaa lyhytaikaisen luvallisen oleskelun Suomessa. Jos henkilö on viisumivapaa maan kansalainen, hän voi työskennellä ilman oleskelulupaa Suomessa niin kauan, kuin viisumivapaa oleskeluaika on voimassa. Ilman oleskelulupaa Suomessa voi työskennellä muun muassa tulkki, opettaja, asiantuntija tai urheilutuomari, jos työtä tehdään kutsun tai sopimuksen nojalla enintään 90 päivää.

EU:n jäsenvaltion (taikka Sveitsin, Islannin, Norjan tai Liechtensteinin) kansalaisiin sovelletaan lähtökohtaisesti ulkomaalaislain 10 luvun (EU:n kansalaisen ja häneen rinnastettavan oleskelu)

säännöksiä. EU:n kansalaisilla on oikeus oleskella ja oikeus rajoittamattomaan työntekoon Suomessa. Kyseisten henkilöiden on kuitenkin rekisteröitävä oleskelunsa Maahanmuuttovirastossa kolmen kuukauden oleskelun jälkeen.

Ulkoministeriö myöntää ulkomaalaislain 69 §:n mukaisesti tilapäisen oleskeluluvan lähettäjävaltiota Suomessa edustavan diplomaatti- ja konsuliedustuston henkilökuntaan kuuluvalla ja hänen perheenjäsenellään, riippumatta siitä, mistä lähettäjävaltiosta on kysymys. Valtiot voidaan jakaa kolmeen kategoriaan Suomessa kyseisiä henkilöitä koskevien käytäntöjen osalta: 1) EU:n jäsenvaltiot ja niihin rinnastettavat valtiot; 2) kolmannet maat, joiden kanssa Suomella on voimassa oleva perhe- ja puolisosopimus; 3) kolmannet maat, joiden kanssa Suomella ei ole voimassa olevaa perhe- ja puolisosopimusta. Ulkoministeriön myöntämät oleskeluluvat ovat erityistapauksia ulkomaalaislaissa eikä niiden kohdalla ole kyse tavanomaiseen maahanmuuttoon liittyvistä oleskeluluvista. Ulkomaalaislain 78 §:n 2 momentin mukainen perheenjäsenien työnteko-oikeus liittyy tavanomaisiin ulkomaalaislain mukaisesti myönnettäviin oleskelulupiin, ei ulkoministeriön myöntämiin diplomaattioleskelulupiin.

Vaikka EU:n jäsenvaltion (taikka Sveitsin, Islannin, Norjan tai Liechtensteinin) kansalaisiin sovelletaan lähtökohtaisesti ulkomaalaislain 10 luvun (EU:n kansalaisen ja häneen rinnastettavan oleskelu) säännöksiä, näitä ei kuitenkaan pääsääntöisesti sovelleta henkilöihin, joiden oleskelusta ulkoministeriö ulkomaalaislain 69 §:n mukaisesti päättää. Kyseiset henkilöt oleskelevat Suomessa ulkoministeriön myöntämän tilapäisen oleskeluluvan perusteella ja tällöin heidän oleskelunsa rinnastetaan ulkomaalaislain näkökulmasta muun kuin EU:n jäsenvaltion kansalaisen oleskeluun.

Diplomaattisia erioikeuksia ja -vapauksia nauttivan EU:n jäsenvaltion kansalaisen tai häneen rinnastettavan henkilön työnteko-oikeus on käytännössä toteutunut siten, että henkilön työllisyydessä ulkoministeriö peruuttaa myöntämänsä oleskeluluvan ja henkilö rekisteröi oleskeluoikeutensa Maahanmuuttovirastossa. Tämän jälkeen henkilöt oleskelevat, ulkomaalaislain näkökulmasta, Suomessa EU:n kansalaisina (eivätäkään diplomaatti- tai konsuliedustuston henkilöstön perheenjäseninä). Suomen tulkinnan mukaan kyseiset henkilöt ovat tällöin kuitenkin kansainvälisen oikeuden näkökulmasta edelleen Wienin diplomaattisopimuksessa tarkoitettuja perheenjäseniä. EU:n kansalaisten diplomaattistatus säilyy myös työskentelyn aikana, mutta heitä ei Wienin diplomaattisopimuksen mukaisesti ole vapautettu työntekoon liittyvästä siviilioikeudellisesta ja hallinto-oikeudellisesta lainkäyttövallasta. Näissä tapauksissa EU:n kansalaisten ansiotyön tekeminen ei siten edellytä kahdenvälisiä sopimusjärjestelyjä Suomen ja kyseessä olevan EU:n jäsenvaltion välillä.

Kolmansien maiden edustustojen henkilöstön perheenjäsenet oleskelevat Suomessa niin ikään ulkoministeriön myöntämällä tilapäisellä oleskeluluvalla. Nämä henkilöt tarvitsevat pääsääntöisesti ulkomaalaislain 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettua Maahanmuuttoviraston myöntämän työntekijän oleskeluluvan voidakseen vastaanottaa työtä Suomessa, ellei kyse ole työstä, jota edellä selostetuilla tavoin voidaan tehdä ilman työntekijän oleskelulupaa.

Niiden valtioiden osalta, joiden kanssa Suomi on tehnyt perhe- ja puolisosopimuksen, työntekijän oleskeluluvan hakemusmenettely käynnistyy sillä, kun lähettäjävaltio ilmoittaa ulkoministeriölle edustuston henkilön perheenjäsenen tai puolison aikomuksesta työllistyä Suomessa.

Ulkoministeriö selvittää hakijan aseman perheenjäsenenä ja muut sopimuksen soveltamisen edellytykset sekä ilmoittaa nootilla lähettäjävaltiolle tai asianomaiselle kansainväliselle järjes-

tölle työntekijän oleskeluluvan hakemisesta Maahanmuuttovirastolta. Hakija liittää ulkoministeriön lähettämän vastausnootin Maahanmuuttovirastolle toimitettavaan oleskelulupahakemukseen.

Maahanmuuttovirasto myöntää työ- ja elinkeinotoimiston myönteisen osapäätöksen jälkeen ulkomaalaiselle työntekijän oleskeluluvan, jollei ulkomaalaislain 36 §:stä muuta johdu. Sopimusvaltioiden kohdalla Maahanmuuttovirasto tekee hakemukseen päätöksen ilman saatavuusharkintaa, mikä sujuvoittaa hakemusmenettelyä. Henkilö saa Maahanmuuttoviraston myönteisen päätöksen perusteella oleskelulupakortin, jossa on maininta työnteko-oikeuden perusteesta.

Saatuun tiedon oleskeluluvan myöntämisestä ulkoministeriö peruuttaa perheenjäsenelle tai puolisolalle myöntämänsä oleskeluluvan ja myöntää henkilölle kansainvälisen käytännön mukaisen henkilökortin ilman mainintaa oleskeluoikeudesta.

Jos lähettäjävaltiona olevan kolmannen maan ja Suomen välillä ei ole voimassa olevaa perhe- ja puolisosopimusta, perheenjäsenen tai puolison edellytyksiä saada Maahanmuuttovirastolta työntekijän oleskelulupa arvioidaan ulkomaalaislain säännösten mukaisesti (mm. saatavuusharkinta).

Työntekijän oleskeluluvan saatuaan puolison tai perheenjäsenen katsotaan edellä mainituissa tapauksissa ulkomaalaislain näkökulmasta oleskelevan Suomessa työntekijänä, mutta Wienin diplomaattisopimuksen näkökulmasta henkilö oleskelee Suomessa edelleen sopimuksessa tarkoitettuna perheenjäsenenä, jolla on diplomaattisopimuksen mukainen diplomaattistatus. Suomessa puolison/perheenjäsenen diplomaattistatuksen säilymiseen ei vaikuta se, mistä lähettäjävaltiosta on kysymys, sillä diplomaattistatus ja siihen liittyvät erioikeudet ja vapaudet määräytyvät aina Wienin diplomaattisopimuksen mukaan.

1.2 Valmistelu

Sopimuksen valmistelu

Suomen edustusto selvitti Namibian tekemien perhe- ja puolisosopimusten tilannetta vuonna 2018. Edustusto katsoi, että Suomella on intressi saada sopimus aikaiseksi Namibian kanssa puolisojen työskentelyn mahdollistamiseksi, sillä työskentely ei olisi mahdollista ilman valtiosopimusta. Myös puolison diplomaattistatus säilyisi asemamaassa työskentelyn aikana. Lisäksi huomioitiin, että Namibia oli jo vuonna 2000 epävirallisesti nostanut esille mahdollisten sopimusneuvottelujen aloittamisen.

Perhe- ja puolisosopimusneuvottelut käytiin Suomen mallisopimuksen perusteella, joka pohjautuu Euroopan neuvoston mallisopimukseen (Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus nro R (87) 2, annettu 12 päivänä helmikuuta 1987). Suomen ja Namibian väliset neuvottelut saatiin päätökseen heinäkuussa 2020. Sopimuksen neuvottelusta vastasi ulkoministeriön EU- ja valtiosopimusosaston yksikkö ja neuvottelut käytiin Suomen Windhoekin suurlähetystön välityksellä. Sopimus allekirjoitettiin Windhoekissa 28.10.2020.

Kansallinen valmistelu

Namibian kanssa neuvotellusta luonnoksesta perhe- ja puolisosopimukseksi pyydettiin lausunnot sisäministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä ja Maahanmuuttovirastolta. Sisäministeriö

ilmoitti, ettei sillä ole lausuttavaa asian johdosta. Maahanmuuttovirasto totesi, että sen käsityksen mukaan sopimusluonnos vastaa pääpiirteissään muiden valtioiden kanssa tehtyjä perhe- ja puolisosopimuksia, eikä sillä ole muuta lausuttavaa asian johdosta.

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä ulkoministeriössä. Esityksestä on pyydetty lausuntoja Lausuntopalvelu.fi -sivuston kautta sisäministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä ja Maahanmuuttovirastolta.

2 Sopimuksen tavoitteet

Namibian kanssa tehdyn perhe- ja puolisosopimuksen tavoitteena on mahdollistaa diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston sekä kansainvälisessä järjestössä toimivan edustuston henkilöstön perheenjäsenten työnteko Namibiassa ilman, että heidän tarvitsee luopua diplomaattistatuksesta niissä tapauksissa, joissa diplomaattistatuksesta luopuminen vastaanottajavaltion noudattaman käytännön mukaan muutoin olisi työskentelyn edellytyksenä. Vastaavasti Suomi takaa sopimuksessa työnteon edellytykset Namibian vastaavassa asemassa oleville puolisoille ja perheenjäsenille Suomessa.

3 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Namibian kanssa tehdyn perhe- ja puolisosopimuksen. Esitys sisältää myös ehdotuksen niin sanotuksi blankettilaiksi, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole suoranaisia taloudellisia vaikutuksia.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Perhe- ja puolisosopimuksilla poistetaan ennakolta esteitä diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston tai kansainvälisessä järjestössä toimivan edustuston henkilöstön puolisoitten ja perheenjäsenten työnteolta niissä vastaanottajavaltioissa, joissa työnteon edellytyksenä on valtiosopimus. Sopimukset helpottavat myös Suomessa olevien vieraiden valtioiden edustustojen henkilökunnan perheenjäsenten työskentelyä. Suomessa tämän arvioidaan vähentävän asiaan osallisena olevien viranomaisten (ulkoministeriö, työ- ja elinkeinotoimistot, Maahanmuuttovirasto) neuvonta- ja selvitystyötä. Sopimusmaiden kohdalla saatavuusharkinnan poistuminen vähentää viranomaisten työtä ja sujuvoittaa lupakäsittelyä. Lisäksi sopimukset selkeyttävät mahdollisissa tulkintatilanteissa henkilön työskentelyyn liittyvää lainkäyttöä koskemattomuutta. Toisaalta sopimusten arvioidaan helpottavan Suomen ulkomailla olevien edustustojen henkilöstön tarvetta selvittää yksittäistapauksissa työnteon edellytyksiä.

4.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Perhe- ja puolisosopimuksilla edistetään osaltaan Suomen ulkomailla olevan diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston tai kansainvälisessä järjestössä toimivan edustuston henkilöstön puolisoitten ja perheenjäsenten työntekoa asemamaassa sekä vastavuoroisesti Suomessa toimivien sopimusvaltioiden edustustojen lähetetyn henkilöstön perheenjäsenten työntekoa Suomessa. Sopimuksilla on myönteinen vaikutus myös Suomen edustustoissa työskentelevien puolustushallinnon ja muiden hallinnonalojen virkamiesten perheenjäsenten työllistymiseen.

Sopimukset vaikuttavat yksittäisten henkilöiden työllistymiseen Suomessa ja/tai sopimusvalti-ossa. On kuitenkin huomattava, että puolison työllistymisen esteenä on usein myös sellaisia asemamaan tilanteeseen liittyviä tekijöitä, jotka eivät ole poistettavissa perhe- ja puolisosopi-muksin. Voimassa olevia sopimuksia on sovellettu 1990-luvulta lähtien muutamaa kymmeniä Suomessa työtä tekevään henkilöön. Sopimusten perusteella työllistyneistä suomalaisista ei ole saatavissa tarkkoja lukuja, mutta kyse on yksittäisistä henkilöistä.

Sopimuksilla on merkitystä yksittäisen henkilön oikeussuojan kannalta, koska täydellistä luopumista diplomaattistatuksesta ei ole pidettävä suositeltavana edustuston henkilöstön puolisoien työllistymisen mahdollistamiseksi. Täydellinen luopuminen voisi johtaa siihen, että diplomaattistatuksesta luopuneeseen puolisoon tai perheenjäseneseen kohdistuvia vastaanottajaval-tion toimia voitaisiin käyttää Wienin diplomaattisopimuksen tai Wienin konsulisopimuksen tar-koituksen ja päämäärän sivuuttamiseksi. Sopimuksen myötä työtätekevä puoliso ei luovu dip-lomaattistatuksesta, mutta häntä ei ole vapautettu siviilioikeudellisesta ja hallinnollisesta lain-käyttövallasta kyseiseen ansiotyöhön liittyvissä kysymyksissä, minkä voidaan katsoa palvele-van työnantajan etua sekä yhteiskunnan kokonaisuutena. Rikosoikeudellisesta koskemattomuudesta luopuminen tapahtuisi tapauskohtaisesti ansiotyöhön liittyvissä tapauksissa ulkoministe-riön harkinnan mukaan.

Perhe- ja puolisosopimusten tekeminen edistää osaltaan tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain ta-voitteiden ja ministeriön perhepoliittisten tavoitteiden toteutumista. Perheen kokonaistilanteen vaikuttaessa yhä selvemmin siirtymishalukkuuteen, tavoitteena on löytää lisää siirtohalukkuutta ja sukupuolten tasa-arvoa tukevia käytäntöjä.

5 Lausuntopalaute

Lausunnon antoivat työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja Maahanmuut-tovirasto. Lausunnonantajilla ei ollut lausuttavaa hallituksen esityksestä.

Maahanmuuttovirasto piti tärkeänä, että se on myös jatkossa tietoinen vastaavia sopimuksia koskevista neuvotteluista ja kansallisista voimaansaattamistoimista.

6 Sopimuksen määräykset ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön

Johdanto. Sopimuksen johdannossa ilmaistaan osapuolten tahto sallia vapaan ansiotyön teke-minen virallisissa tehtävissä alueillaan työskentelevien diplomaattisten tai konsuliedustustojen jäsenten sekä kansainvälisissä järjestöissä toimivien edustustojen jäsenten perheenjäsenille vas-tavuoroisuusperiaatteen mukaisesti.

Ansiotyön sallimista ja luvan myöntämisen vastavuoroisuutta koskevia määräyksiä on Suomen ja Namibian välillä tehdyn sopimuksen 1 artiklassa.

1 artikla. Tarkoitus. Artiklan mukaan sopimuksen tarkoituksena on vastavuoroisesti sopia, että osapuolet antavat virallisissa tehtävissä alueillaan työskentelevien lähettäjävaltion diplomaat-tisten tai konsuliedustustojen sekä kansainvälisissä järjestöissä toimivien edustustojen työntekijöiden perheenjäsenille luvan tehdä ansiotyötä.

2 artikla. Määritelmät. Artiklassa määritellään sopimuksen keskeinen termistö. Perhe- ja puo-lisosopimusten soveltamisen kannalta keskeisiä termejä ovat ”työntekijä”, ”perheenjäsen” ja ”ansiotyö”.

Työntekijä on määritelty artiklan 1 kohdan 2 alakohdassa. Termillä "työntekijä" kuvataan tarkasti se lähetettyjen työntekijöiden piiri, jonka perheenjäsenten osalta kyseinen sopimus soveltuu.

Artiklan 1 kohdan 3 alakohdan mukaisella ”perheenjäsenen” määritelmällä tarkoitetaan diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston tai kansainvälisessä hallitustenvälisessä järjestössä toimivan edustuston jäsenen puolisoa tai asianmukaisesti tunnustettua pysyvää kumppania, jonka lähettäjävaltio on asianmukaisesti tunnustanut tällaiseksi kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti ja joka on ilmoitettu vastaanottajavaltiolle tällaiseksi. Lisäksi ”perheenjäsenen” määritelmä tarkoittaa rekisteröidyn parisuhteen osapuolta tai naimatonta huollettavaa alle 18-vuotiaasta lasta tai diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston tai kansainvälisessä hallitustenvälisessä järjestössä toimivan edustuston jäsenen kotitalouden pysyvää jäsentä, joka kyseisen diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston tai kansainvälisessä hallitustenvälisessä järjestössä toimivan edustuston on ilmoitettava vastaanottajavaltiolle ja jonka vastaanottajavaltio on hyväksynyt.

Viittauksella lähettäjävaltion lainsäädäntöön perheenjäsenen määritelmän sisältö muodostuu Suomen lähettämien työntekijöiden ja heidän perheenjäsentensä osalta Suomen lainsäädännön mukaisesti, ja vastaavasti Suomeen lähetettyjen sopimusvaltion työntekijöiden perheenjäsenten osalta kyseisen maan lainsäädännön mukaisesti. Viittauksella lähettäjävaltion lainsäädäntöön on ennen kaikkea haluttu varmistaa suomalaisten samaa sukupuolta olevien pariin yhdenvertaiset mahdollisuudet hakeutua Suomen edustustoihin eri puolilla maailmaa mahdollistamalla puolison työskentely asemamaassa myös silloin, kun vastaanottajavaltion lainsäädännössä ei tunnusteta samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhdetta.

Suomessa perheenjäsenen määritelmä ilmenee ulkomaalaislain 37 §:stä, jonka mukaan perheenjäseneksi katsotaan Suomessa asuvan henkilön aviopuoliso sekä alle 18-vuotias naimaton lapsi, jonka huoltaja on Suomessa asuva henkilö tai tämän aviopuoliso. Perheenjäseneksi katsotaan myös samaa sukupuolta oleva henkilö, jos parisuhde on kansallisesti rekisteröity. Aviopuolisoihin rinnastetaan jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävät henkilöt sukupuolestaan riippumatta. Tällaisen rinnastuksen edellytyksenä on, että he ovat asuneet vähintään kaksi vuotta yhdessä. Asumisaikaa ei edellytetä, jos henkilöillä on yhteisessä huollossa oleva lapsi tai jos on muu painava syy. Painavana syynä on käytännössä pidetty edustuston virallista ilmoitusta perhesiteestä. Lapseen rinnastetaan myös alle 18-vuotias naimaton lapsi, joka on huoltajansa tosiasiallisessa huollossa ja tosiasiallisen huollon tarpeessa oleskelulupahakemuksen ratkaisupäivänä, mutta jonka huoltosuhteesta ei ole saatavissa virallista selvitystä (kasvattilapsi).

Suomessa diplomaattisen henkilökunnan perheenjäsenten osalta tulkinnan lähtökohtana on ulkomaalaislain 37 §. Koska perheenjäsen on määritelty Suomessa ulkomaalaislain 37 §:ssä, perheenjäsenen määritelmä kuuluu lainsäädännön alaan.

Ansiotyö määritellään artiklan 1 kohdan 4 alakohdassa. Sopimuksen mukaan ansiotyö tarkoittaa yksityisoikeudelliseen työsopimukseen perustuvaa työtä, itsenäistä ammatinharjoittamista tai itsenäistä yksityisen yritystoiminnan harjoittamista.

Artiklan 2 kohdan mukaan sopimusta ei sovelleta perheenjäsenen työskentelyyn lähettäjävaltion tai muun valtion diplomaattisessa edustustossa tai konsuliedustustossa taikka kansainvälisen hallitustenvälisen järjestön edustustossa. Sopimus ei myöskään vaikuta millään tavoin tällaiseen työskentelyyn.

3 artikla. Ehdot.

Sopimuksen 3 artiklassa määrätään erityispätevyyttä edellyttävistä ja kansallisen turvallisuuden perusteella rajatuista tehtävistä, tutkintojen tunnustamisesta ja työluvan voimassaolon päättymisestä.

Ansiotyön luonteelle tai lajille ei lähtökohtaisesti ole perhe- ja puolisosopimuksissa asetettu rajoituksia. Tästä määrätään sopimuksen 3 artiklan 1 kohdassa. Perheenjäsenelle sopimuksen perusteella myönnetty lupa tehdä ansiotyötä ei kuitenkaan merkitse henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, ammattipätevyyteen tai muihin syihin perustuvaa vapautusta työsuhteeseen tavanomaisesti sovellettavista vaatimuksista, menettelyistä tai maksuista (sopimuksen 3 artiklan 2 kohta).

Sopimuksen 3 artiklan 3 kohdassa vastaanottajavaltiolle on varattu oikeus evätä luvan myöntäminen työhön, jota turvallisuussyistä voi tehdä vain vastaanottajavaltion kansalainen. Ilman nimenomaista tämän sisältöistä sopimusmääräystäkin on katsottava, ettei vastaanottajavaltiolla ole velvollisuutta myöntää lupaa ansiotyöhön perhe- ja puolisosopimuksen nojalla silloin, kun on kyse tehtävistä, joihin kansallisen lainsäädännön mukaan voidaan nimittää vain vastaanottajavaltion kansalainen.

Valtion virkamieslain (750/1994) 7 §:ssä luetellaan virat, joihin voidaan nimittää vain Suomen kansalainen, ja jotka siten muodostavat niiden tehtävien rungon, joihin ei myönnetä työluvaa sopimusten kansallisen turvallisuuden perusteella rajoitettuja tehtäviä koskevien määräysten perusteella. Tällaisia virkoja ovat muun muassa ministeriöiden kansliapäälliköiden, valtiosihteerien ja osastopäälliköiden virat, ulkoasiainhallinnon virat, tuomarin virat, virastojen päälliköiden virat, poliisimiehen virat, puolustusvoimien, puolustusministeriön sekä rajavartiolaitoksen virat sekä suojelupoliisin virat. Valtion virkamieslaissa lueteltujen virkojen lisäksi on katsottava, että myös yksityissektorin työt voivat kuulua sopimusten rajoittavien määräysten piiriin silloin, kun niihin sisältyy kansalliseen turvallisuuteen vaikuttavien tehtävien hoitoa.

Artiklan 4 kohdan mukaan perhe- ja puolisosopimus ei merkitse tutkintojen, todistusten tai opintojen automaattista vastavuoroista tunnustamista osapuolten välillä. Tällainen tunnustaminen edellyttää vastaanottajavaltiossa voimassa olevien menettelyiden sekä asiaa koskevien lainsäädännöllisten ja hallinnollisten määräysten noudattamista. Sopimusmääräyksellä pyritään turvaamaan kansallisesti yhdenmukaisten ammatillisten vaatimusten noudattaminen hakeuduttaessa erityispätevyyttä edellyttäviin tehtäviin.

Tutkintojen tunnustamisesta vastaa Suomessa Opetushallitus, joka toimii EU:n yleisen tutkintojen tunnustamisjärjestelmän kansallisena yhteispisteenä. Opetushallitus jakaa tietoa tunnustamisjärjestelmästä sekä tutkintojen tunnustamismenettelyistä. Tutkintojen tunnustamisesta on Suomessa säädetty esimerkiksi laissa ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta (1385/2015) sekä laissa ammattipätevyyden tunnustamisesta (1384/2015).

Artiklan 5 kohdassa määrätään ansiotyöluvan päättymisestä. Lupa tehdä ansiotyötä lakkaa pääsääntöisesti olemasta voimassa silloin, kun luvanhaltija ei ole enää perheenjäsenen asemassa, kun luvan perusteena ollut työsuhde tai tehtävä päättyy, kun lähetetyn työntekijän virkatehtävä vastaanottajavaltiossa päättyy, tai kun jompikumpi perhe- ja puolisosopimuksen osapuolista irtisanoo sopimuksen. Perheenjäsenen diplomaattinen asema Suomessa päättyy kuitenkin aina, kun lähetetyn työntekijän virkatehtävä päättyy ja hän poistuu maasta.

Artiklan 6 kohdan mukaan ansiotyö ei oikeuta perheenjäsentä jatkamaan oleskelua vastaanottajavaltiossa. Perhe- ja puolisosopimuksen perusteella tehtävä ansiotyö ei oikeuta perheenjäsentä jatkamaan oleskeluaan vastaanottajavaltiossa, eikä pysymään sellaisessa ansiotyössä tai ryhty-

mään toiseen ansiotyöhön vastaanottajavaltiossa sen jälkeen, kun luvan voimassaolo on päättynyt. Diplomaatin perheenjäsenenä tapahtunutta tilapäistä oleskelua ei huomioida myöskään pysyvän oleskeluluvan myöntämiseen ulkomaalaislain 56 §:n nojalla vaadittavaksi oleskeluksi, mikäli perheenjäsen myöhemmin hakisi pysyvää oleskelulupaa.

Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

4 artikla. *Menettelyt.*

Artiklassa määrätään työntekoon liittyvistä hallinnollisista menettelyistä. Ansiotyön tekeminen perhe- ja puolisosopimuksen nojalla edellyttää lähettjävaltion diplomaattisen tai konsuliedustuston tai kansainvälisessä järjestössä olevan edustuston tekemää ilmoitusta vastaanottajavaltion ulkoministeriön protokollapalveluille.

Lähettjävaltio tai Suomessa sijaitsevan kansainvälisen järjestön edustusto ilmoittaa nootilla ulkoministeriölle edustuston henkilön perheenjäsenen tai puolison aikomuksesta työllistyä Suomessa. Ulkoministeriö selvittää hakijan aseman perheenjäsenenä ja muut sopimuksen soveltamisen edellytykset sekä ilmoittaa nootilla lähettjävaltiolle tai asianomaiselle kansainväliselle järjestölle työntekijän oleskeluluvan hakemisesta Maahanmuuttovirastolta. Hakija liittää ulkoministeriön lähettämän vastausnootin Maahanmuuttovirastolle toimitettavaan oleskelulupahakemukseen.

Perheenjäsen tai puoliso hakee Maahanmuuttovirastolta työntekijän oleskelulupaa normaalimenettelyn (ml. TE-toimiston osapäätös) mukaisesti, mutta hakemusmenettelyyn ei kuitenkaan liity saatavuusharkintaa. Maahanmuuttovirasto myöntää työ- ja elinkeinotoimiston myönteisen osapäätöksen jälkeen ulkomaalaiselle työntekijän oleskeluluvan, jollei ulkomaalaislain 36 §:stä muuta johdu. Jos päätös on myönteinen, saa hakija oleskelulupakortin osoituksena voimassa olevasta oleskeluluvasta. Oleskelulupakortista ilmenee myös työnteko-oikeus.

Ulkoministeriön ulkomaalaislain 69 §:n nojalla myöntämä oleskelulupa peruutetaan perheenjäsenen tai puolison aloittaessa ansiotyön, ja henkilölle myönnetään uusi henkilökortti, jossa ei ole mainintaa oleskeluoikeudesta. Käytäntö noudattaa yhden luvan periaatetta, ja sillä on pyritty ehkäisemään kahden oleskeluluvan samanaikaisesta voimassaolosta mahdollisesti seuraavia epäselvyyksiä.

Työntekoon liittyvistä luvista ja niitä koskevasta menettelystä on säädetty ulkomaalaislain 5 luvussa. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

5 artikla. *Siviili- ja hallinto-oikeudellinen koskemattomuus.* Artiklassa määrätään siviili- ja hallinto-oikeudellisesta koskemattomuudesta. Sopimusmääräyksen nojalla perheenjäsenet, jotka nauttivat lainkäyttölistä koskemattomuutta Wienin diplomaattisopimuksen, Wienin konsulisopimuksen tai muun sovellettavan kansainvälisen asiakirjan perusteella, ja jotka tekevät ansiotyötä perhe- ja puolisosopimuksen mukaisesti, eivät nauti koskemattomuutta siviili- ja hallinto-oikeudellisesta lainkäytöstä tai tuomioiden täytäntöönpanosta sellaisten tekojen ja laiminlyöntien osalta, jotka on tehty kyseisen ansiotyön yhteydessä, ja jotka kuuluvat vastaanottajavaltion siviili- tai hallinto-oikeudelliseen lainkäyttövaltaan. Sopimusmääräys ei merkitse luopumista siviili- ja hallinto-oikeudellisesta koskemattomuudesta muiden kuin ansiotyön yhteydessä tehtyjen tekojen tai laiminlyöntien osalta.

Lainkäytöstä sekä etsinnästä, takavarikosta, menettämisseuraamuksesta ja muista pakkotoimenpiteistä säädetään Suomessa lailla. Lainkäyttöllinen koskemattomuus merkitsee vapautusta tuomiovallasta. Omaisuuden vapautus pakkotoimista koskee erilaisia hallinnollisia ja prosessuaalisia pakkokeinoja ja turvaamistoimenpiteitä.

Sopimuksen siviili- ja hallinto-oikeudellista koskemattomuutta käsittelevät määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

6 artikla. *Rikosoikeudellinen koskemattomuus.* Artiklassa määrätään rikosoikeudellisesta koskemattomuudesta. Wienin diplomaattisopimukseen, Wienin konsulisopimukseen tai muuhun sovellettavaan kansainväliseen asiakirjaan perustuvasta rikosoikeudellisesta koskemattomuudesta luopuminen ei seuraa suoraan perhe- ja puolisosopimusten määräyksistä, vaan edellyttää nimenomaista toimenpidettä lähettjävaltiolta.

Kun on kyse perheenjäsenestä, joka nauttii rikosoikeudellista koskemattomuutta jonkin edellä mainitun sopimuksen perusteella, ja on syytettynä työnsä yhteydessä tehdystä rikoksesta, vastaanottajavaltion on esitettävä virallinen, kirjallinen pyyntö lähettjävaltiolle tämän perheenjäsenen rikosoikeudellisesta koskemattomuudesta luopumiseksi, ja lähettjävaltion on vakavasti harkittava, suostuuko se esitettyyn pyyntöön.

Lähettjävaltion antama suostumus rikosoikeudellisesta koskemattomuudesta luopumiseen ei sisällä suostumusta mahdollisesti annettavan tuomion täytäntöönpanon osalta. Tuomion täytäntöönpano edellyttää erillistä pyyntöä koskemattomuudesta luopumiseksi tuomion täytäntöönpanon osalta, ja lähettjävaltion tähän antamaa suostumusta.

Rikosoikeudellista lainkäyttöä säännellään Suomessa rikoslalla (39/1889) ja rikosprosessilainsäädännöllä. Määräykset kuuluvat siten lainsäädännön alaan.

7 artikla. *Verotus- ja sosiaaliturvajärjestelmät.* Artiklassa määrätään sopimuksen nojalla tehtävään ansiotyöhön sovellettavan työntekevaltion vero- ja sosiaaliturvalainsäädäntöä.

Verovelvollisuuden perusteista säädetään perustuslain 81 §:n mukaan lailla. Ansiotulojen verotuksen osalta erityisesti tuloverolaki (1535/1992) on keskeinen. Sosiaaliturvaa koskevat säädökset ovat niin ikään yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin vaikuttavina laintasoisia.

8 artikla. *Riitojen ratkaiseminen.* Artiklassa määrätään riitojen ratkaisemisesta. Niiltä osin, kuin riitojen ratkaisemisesta on sovittu, sopimusten tulkintaa tai soveltamista koskevat erimielisyydet ratkaistaan diplomaattiteitse osapuolten keskinäisillä neuvotteluilla.

9 artikla. *Sopimuksen muuttaminen.* Artiklassa määrätään sopimuksen muuttamisesta. Sopimusta voidaan muuttaa osapuolten keskinäisellä, noottienvaihdolla tehtävällä sopimuksella. Muutosten voimaantuloon sovelletaan samoja menettelyitä kuin koko sopimuksen voimaantuloon.

10 artikla. *Voimaantulo, voimassaolo ja irtisanominen.* Artikla sisältää sopimuksen loppumääräykset koskien sopimuksen voimaantuloa, voimassaoloa ja irtisanomista. Sopimus tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun jälkimmäinen ilmoitus voimaantulon edellyttämien kansallisten menettelyiden päättymisestä on vastaanotettu.

7 Voimaantulo

Sopimus tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun jälkimmäinen ilmoitus sopimuksen voimaantulon edellyttämien sisäisten menettelyjen päättämisestä on otettu vastaan.

Ehdotetaan, että esitykseen sisältyvä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

8 Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus

Sopimus ei sisällä Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan kuuluvia määräyksiä, eikä sopimuksen voimaansaattamislailla ole siten tarpeen hankkia Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksyntää.

9 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

9.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan eduskunnan hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lain alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Määräykset luetaan kuuluviksi lainsäädännön alaan, jos (1) määräys koskee jonkin perustuslaissa turvattun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, (2) määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, (3) määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, (4) määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai (5) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kysymykseen ei vaikuta, onko jokin määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp, PeVL 12/2000 vp ja PeVL 45/2000 vp).

Eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset koskevat työntekoon liittyviä hallinnollisia menettelyjä (4 artikla), siviili- ja hallinto-oikeudellista (5 artikla) sekä rikosoikeudellista koskemattomuutta ja siitä luopumista (6 artikla), verotus- ja sosiaaliturvajärjestelmiä (7 artikla), tutkintojen tunnustamista sekä kansallisesta turvallisuudesta johtuvia rajoitteita työolupien myöntämiseen (3 artikla). Myös sopimusten keskeiset määritelmät sisältävän artiklan on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan siltä osin, kuin sopimuksissa määritellyt käsitteet koskevat lainsäädännön alaan kuuluvia asioita. Tällöin määritelmät vaikuttavat välillisesti näiden lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten määräysten sisältöön ja soveltamiseen ja kuuluvat siksi itsekin lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp ja PeVL 24/2001 vp). Lainsäädännön alaan kuuluviksi määritelmiksi voidaan edellä olevan perusteella katsoa perheenjäsenen määritelmä.

9.2 Käsittelyjärjestys

Sopimuksen ei voida katsoa sisältävän määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, eikä esitykseen sisältyvä lakiehdotus koske perustuslakia sen 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Sopimus voidaan näin ollen hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänen enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislaiksi voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

HE 12/2022 vp

1. ponsi

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että eduskunta hyväksyisi diplomaattisten edustustojen, konsuliedustustojen tai kansainvälisissä hallitustenvälisissä järjestöissä toimivien edustustojen työntekijöiden perheenjäsenten ansiotyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Namibian tasavallan hallituksen välillä Windhoekissa 28 lokakuuta 2020 tehdyn sopimuksen.

2. ponsi

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

diplomaattisten edustustojen, konsuliedustustojen tai kansainvälisissä hallitustenvälisissä järjestöissä toimivien edustustojen työntekijöiden perheenjäsenten ansiotyöstä Namibian kanssa tehdystä sopimuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Diplomaattisten edustustojen, konsuliedustustojen tai kansainvälisissä hallitustenvälisissä järjestöissä toimivien edustustojen työntekijöiden perheenjäsenten ansiotyöstä Suomen tasavalan hallituksen ja Namibian tasavallan hallituksen välillä Windhoekissa 28 lokakuuta 2020 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 17.2.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Ulkoministeri Pekka Haavisto

SOPIMUS SUOMEN TASAVALLAN HALLITUKSEN JA NAMIBIAN TASAVALLAN HALLITUKSEN VÄLILLÄ NIIDEN DIPLOMAATTISTEN EDUSTUSTOJEN, KONSULIEDUSTUSTOJEN TAI KANSAINVÄLISISSÄ HALLITUSTENVÄLISISSÄ JÄRJESTÖISSÄ TOIMIVIEN EDUSTUSTOJEN TYÖNTEKIJÖIDEN PERHEENJÄSENTEN ANSIOTYÖSTÄ

AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF FINLAND AND THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF NAMIBIA ON THE GAINFUL OCCUPATION OF DEPENDENTS OF MEMBERS OF THEIR DIPLOMATIC MISSIONS, CONSULAR POSTS OR MISSIONS TO INTERNATIONAL GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS

Johdanto-osa

Preamble

Ottaen huomioon Suomen tasavallan hallituksen ja Namibian tasavallan hallituksen väliset diplomaatti- ja konsulisuhteet

HAVING regard to the diplomatic and consular relations that exist between the Government of the Republic of Finland and the Government of the Republic of Namibia;

ja ottaen huomioon, että niille lähettäjävaltion diplomaattisen edustuston tai konsuliedustuston työntekijöiden taikka kansainvälisessä hallitustenvälisessä järjestössä toimivan edustuston jäsenten perheenjäsenille, jotka kuuluvat heidän talouteensa tämän sopimuksen määräysten mukaisesti, annetaan vastavuoroisesti lupa tehdä ansiotyötä vastaanottajavaltiossa,

AND WHEREAS authorisation is given on a reciprocal basis, for the members of the family forming part of the household of the employees of a diplomatic mission or a consular post or as members of a mission to an international governmental organization of the sending State in accordance with the terms of this Agreement, to engage in gainful employment in the Receiving State.

osapuolet sopivat seuraavasta:

NOW THEREFORE the Parties hereby agree as follows:

1 artikla

Article 1

Tarkoitus

Purpose

Tämän sopimuksen tarkoituksena on sopia osapuolten kesken vastavuoroisesti, että niiden lähettäjävaltion työntekijöiden perheenjäsenille, jotka on määrätty toimimaan virkatehtävässä vastaanottajavaltiossa diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston tai kansainvälisessä hallitustenvälisessä järjestössä toimivan edustuston jäsenenä, annetaan lupa tehdä ansiotyötä vastaanottajavaltiossa tämän sopimuksen määräysten mukaisesti.

The purpose of this Agreement is for the Parties to agree, on the basis of reciprocity, that dependants of employees of the sending State assigned to official duty in the receiving State as members of a diplomatic mission or a consular post or as members of a mission to an international governmental organization are authorized to engage in gainful occupation in the receiving State in accordance with the terms of this Agreement.

2 artikla

Määritelmät

2.1. Tässä sopimuksessa seuraavilla sanoilla ja ilmauksilla on vastaava merkitys, jollei muuta todeta tai jollei asiayhteydestä muuta johdu:

2.1.1. ”Sopimus” tarkoittaa tätä sopimusta myöhempien muutoksineen, joista osapuolet sopivat keskenään;

2.1.2. ”Työntekijä” tarkoittaa lähettäjävaltiosta tulevaa henkilöä, joka ei ole vastaanottajavaltion kansalainen eikä asu siellä pysyvästi ja joka on määrätty toimimaan virka-tehtävässä vastaanottajavaltiossa olevan diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston tai kansainvälisessä hallitustenvälisessä järjestössä toimivan edustuston jäsenenä;

2.1.3. ”Perheenjäsen” tarkoittaa diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston tai kansainvälisessä hallitustenvälisessä järjestössä toimivan edustuston jäsenen puolisoa tai asianmukaisesti tunnustettua pysyvää kumppania, jonka lähettäjävaltio on asianmukaisesti tunnustanut tällaiseksi kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti ja joka on vastaanottajavaltiolle ilmoitettu tällaisena; tai
- rekisteröidyn parisuhteen osapuolta; tai
- naimatonta huollettavaa alle 18-vuotiasta lasta; tai
- diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston tai kansainvälisessä hallitustenvälisessä järjestössä toimivan edustuston jäsenen talouteen pysyvästi kuuluvaa jäsentä, joka kyseisen edustuston on tullut ilmoittaa vastaanottajavaltiolle ja jonka vastaanottajavaltio on hyväksynyt;

2.1.4. ”Ansiotyö” tarkoittaa
- yksityisoikeudelliseen työsopimukseen perustuvaa työtä;
- itsenäistä ammatinharjoittamista; tai
- itsenäistä yksityisen yritystoiminnan harjoittamista.

2.2. Tätä sopimusta ei sovelleta perheenjäsenen työskentelyyn lähettäjävaltion tai muun valtion diplomaattisessa edustustossa tai

Article 2

Definitions

2.1. For the purpose of this Agreement the following words and expressions shall bear corresponding meaning, except where otherwise stated or inconsistent with the context:

2.1.1. “Agreement” means the present Agreement together with future amendments thereto as agreed to between the Parties;

2.1.2. “Employee” means a person from the sending State, who is not a national of or a permanent resident in the receiving State and is assigned to official duty as a member of a diplomatic mission or a consular post, or as a member of a mission to an international governmental organization in the receiving State;

2.1.3. “Dependant” means
- a spouse, or the duly recognized permanent companion/partner of a Member of a diplomatic mission or consular post or mission to an international governmental organization, duly recognized as such by the sending State in accordance with its internal legislation and so notified to the receiving State; or
- a registered partner; or
- an unmarried dependent child under 18 years of age; or
- any permanent member of the household of a member of a diplomatic mission or consular post or mission to an international organization to be notified to the receiving State by the diplomatic mission, consular post or mission to an international organization and approved by such State.

2.1.4. “Gainful Occupation” means:
- work under a private service contract;
- the independent practice of a profession; or
- the independent operation of a private enterprise.

2.2. Service of a Dependant in a diplomatic mission or a consular post of the sending

konsuliedustustossa taikka kansainvälisessä hallitustenvälisessä järjestössä toimivassa edustustossa, eikä sopimus vaikuta millään tavoin tällaiseen työskentelyyn.

State or other states or in a mission to an international governmental organization is not covered, and is in no way affected by this Agreement.

3 artikla

Article 3

Ehdot

Conditions

3.1. Sallittavan ansiotyön luonteelle tai lajille ei aseteta rajoituksia.

3.1. There shall be no restrictions as to the nature or type of Gainful Occupation to be authorized.

3.2. Erityistä pätevyyttä edellyttävässä ammatissa tai toiminnassa perheenjäsenen on kuitenkin noudatettava vastaanottajavaltion määräyksiä kyseisen ammatin tai toiminnan harjoittamisesta.

3.2. However, it shall be understood that in case of professions or activities requiring special qualifications, it shall be necessary for the Dependant to comply with the rules that govern the practice of that profession or activity in the receiving State.

3.3. Lupa ansiotyön tekemiseen voidaan myös evätä tapauksissa, joissa turvallisuussyistä työhön voidaan ottaa ainoastaan vastaanottajavaltion kansalaisia.

3.3. In addition, the authorization may be withheld in cases where, by reasons of security, only nationals of the receiving State can be employed.

3.4. Tämä sopimus ei merkitse todistusten ja tutkintojen tai opintojen tunnustamista osapuolten valtioiden välillä.

3.4. This Agreement does not imply recognition of diplomas and degrees or studies between the two States.

3.5. Tämän sopimuksen mukaisen ansiotyöluvan voimassaolon katsotaan päättyvän ilman ennakoilmoitusta samalla, kun työntekijän tehtävä vastaanottajavaltiossa päättyy tai kun jompikumpi osapuoli irtisanoo tämän sopimuksen.

3.5. An authorization for Gainful Occupation under this Agreement is deemed to be terminated without prior notification upon the termination of the assignment of the Employee in the receiving State, or upon the termination of this Agreement by either Party.

3.6. Tämän sopimuksen perusteella tehty ansiotyö ei oikeuta perheenjäsentä jatkamaan oleskeluaan vastaanottajavaltiossa eikä pysymään kyseisessä ansiotyössä tai tekemään toista ansiotyötä vastaanottajavaltiossa sen jälkeen, kun luvan voimassaolo on päättynyt.

3.6. Gainful Occupation engaged in in accordance with this Agreement shall not entitle the Dependant to continue to reside in the receiving State, nor shall it entitle the said Dependant to remain in such Gainful Occupation or enter into other Gainful Occupation in the receiving State after the authorization has terminated.

4 artikla

Article 4

Menettelyt

Procedures

4.1. Ennen kuin perheenjäsen voi tehdä ansiotyötä vastaanottajavaltiossa lähettäjävaltion asianomaisen diplomaattisen edustuston tai konsuliedustuston on tehtävä asiasta virallinen ilmoitus MIRCO:n tai UM:n protokollaosastolle, sen mukaan, kumpi osapuolista on vastaanottajavaltiona.

4.2. Todettuaan, ettei laillisia esteitä ole, MIRCO tai UM, sen mukaan, kumpi osapuolista on vastaanottajavaltiona, ilmoittaa viipymättä ja virallisesti lähettäjävaltion asianomaiselle diplomaattiselle edustustolle tai konsuliedustustolle, että kyseisellä perheenjäsenellä on lupa tehdä ansiotyötä, jollei vastaanottajavaltion sovellettavista määräyksistä muuta johdu.

5 artikla

Siviili- ja hallinto-oikeudellinen koskemattomuus

Perheenjäsenä, joka tekee ansiotyötä tämän sopimuksen mukaisesti ja joka on vapautettu vastaanottajavaltion lainkäyttövallasta 18 päivänä huhtikuuta 1961 tehdyn diplomaattisia suhteita koskevan Wienin yleissopimuksen tai muun sovellettavan kansainvälisen asiakirjan mukaisesti, ei ole vapautettu siviili- ja hallinto-oikeudellisesta lainkäyttövallasta tai mahdollisen tuomion täytäntöönpanosta tähän ansiotyöhön liittyvässä asiassa.

6 artikla

Rikosoikeudellinen koskemattomuus

6.1. Jos perheenjäsen on vapautettu rikosoikeudellisesta lainkäyttövallasta diplomaattisia suhteita koskevan Wienin yleissopimuksen tai muun sovellettavan kansainvälisen asiakirjan mukaisesti, sovelletaan tällaista koskemattomuutta koskevia määräyksiä tekoihin tai laiminlyönnteihin, jotka on tehty kyseisen ansiotyön yhteydessä.

4.1. Before a Dependant may engage in Gainful Occupation in the receiving State, the mission or consular post of the Sending State shall make an official notification to that effect to the Protocol Department of the MIRCO or the MFA, as the case maybe, of the receiving State.

4.2. Upon verification of the absence of legal impediments, the MIRCO or the MFA, as the case may be, of the receiving State, shall promptly and officially inform the mission or consular post of the sending State that the Dependant is authorized to engage in Gainful Occupation subject to the applicable regulations of the receiving State.

Article 5

Immunity from Civil and Administrative Jurisdiction

5.1. A Dependant who engages in Gainful Occupation under this Agreement and who has immunity from the jurisdiction of the receiving State in accordance with the Vienna Convention on Diplomatic Relations of 18 April 1961, or with any other applicable international instrument, shall not enjoy immunity from civil and administrative jurisdiction or the execution of a possible judgement with respect to any matter arising from such Gainful Occupation.

Article 6

Immunity from Criminal Jurisdiction

6.1. In the case of a Dependant who enjoys immunity from criminal jurisdiction in accordance with the Vienna Convention on Diplomatic Relations or any other applicable international instrument, the provisions establishing such immunity shall be applied with respect to any action or omission originating in the performance of the Gainful Occupation.

6.2. Lähettäjävaltio harkitsee kuitenkin huolellisesti jokaista vastaanottajavaltion pyyntöä, joka koskee luopumista perheenjäsenen rikosoikeudellisesta koskemattomuudesta.

6.2. However, the sending State shall carefully consider any request submitted by the receiving State for waiver of the immunity of a Dependant from criminal jurisdiction.

6.3. Tällaisen rikosoikeudellisesta koskemattomuudesta luopumisen ei tulkita koskevan vapautusta tuomioiden täytäntöönpanosta, jonka osalta edellytetään erillistä luopumista. Lähettäjävaltio harkitsee vakavasti kaikkia tätä koskevia vastaanottajavaltion pyyntöjä.

6.3. Such a waiver of immunity from criminal jurisdiction shall not be construed as extending to immunity from the execution of sentences, for which a separate waiver shall be required. The sending State shall give serious consideration to any request to that effect by the receiving State.

7 artikla

Article 7

Verotus- ja sosiaaliturvajärjestelmät

Fiscal and Social Security Regimes

7.1. Perheenjäsenen, joka tekee ansiotyötä tämän sopimuksen mukaisesti, sovelletaan vastaanottajavaltion verotus- ja sosiaaliturvajärjestelmiä kaikissa asioissa, jotka liittyvät ansiotyöhön kyseisessä valtiossa.

7.1. A Dependant who engages in Gainful Occupation under this Agreement shall be subject to the fiscal and social security regimes of the receiving State for all matters concerned with the Gainful Occupation in that State.

8 artikla

Article 8

Riitojen ratkaiseminen

Settlement of Disputes

8.1. Tämän sopimuksen tulkintaa ja täytäntöönpanoa koskevat eroavuudet ja riidat ratkaistaan diplomaattiteitse yhteisestä sopimuksesta.

8.1. Any differences or disputes regarding the interpretation and implementation of this Agreement shall be resolved through diplomatic channels and by mutual consent.

9 artikla

Article 9

Sopimuksen muuttaminen

Amendments

9.1. Tätä sopimusta voidaan muuttaa osapuolten keskinäisellä sopimuksella vaihtamalla diplomaattisia nootteja.

9.1. This Agreement may be amended by mutual accord between the Parties, with the exchange of diplomatic notes.

9.2. Muutos tulee voimaan 10 artiklassa määrätyn menettelyn mukaisesti.

9.2. The amendment shall enter into force in conformity with the procedure established in Article 10.

10 artikla

Article 10

Voimaantulo, voimassaolo ja irtisanominen

Entry into Force, Duration and Termination

HE 12/2022 vp

10.1. Osapuolet ilmoittavat toisilleen diplomaattiteitse, kun tämän sopimuksen voimaantulon edellyttämät kansalliset oikeudelliset menettelyt on toteutettu.

10.1. The Parties shall notify each other through diplomatic channels of the completion of the national legal procedures necessary for the entry into force of this Agreement.

10.2. Tämä sopimus tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun jälkimmäinen ilmoitus on vastaanotettu.

10.2. This Agreement shall enter into force on the first day of the second month following the receipt of the later notification.

10.3. Tämä sopimus on voimassa toistaiseksi.

10.3. This Agreement shall remain in force for an indefinite period.

10.4. Kumpikin osapuoli voi milloin tahansa irtisanoa tämän sopimuksen ilmoittamalla asiasta kirjallisesti toiselle osapuolelle kuusi kuukautta aikaisemmin.

10.4. Either Party may terminate this Agreement at any time, by giving six (6) months' prior notice in writing to the other Party.

TÄMÄN VAKUUDEKSI allekirjoittaneet, hallitustensa siihen asianmukaisesti valtuuttamina, ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen kahtena (2) alkuperäiskappaleena englannin kielellä ja kahtena (2) alkuperäiskappaleena suomen kielellä. Jos tästä sopimuksesta syntyy tulkintaeroja, englanninkielinen teksti on ratkaiseva.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Agreement in two (2) original texts in the English language and two (2) original texts in the Finnish languages. In case of divergence of interpretation of this Agreement, the English text shall prevail.

Tehty Windhoekissa 28 lokakuuta 2020

Done in Windhoek on this 28th day of October 2020

SUOMEN TASAVALLAN HALLITUKSEN PUOLESTA

FOR THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF FINLAND

Suurlähettiläs Pirkko-Liisa Kyöstilä

Ambassador Pirkko-Liisa Kyöstilä

NAMIBIAN TASAVALLAN HALLITUKSEN PUOLESTA

FOR THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF NAMIBIA

Varapääministeri ja ulkoministeri Netumbo Nandi-Ndaitwah

Deputy Prime Minister and Minister of International Relations And Cooperation Netumbo Nandi-Ndaitwah